

ROZWÓJ JĘZYKOWY DZIECI DWUJĘZYCZNYCH

Temat: Logopedyczne podejście do nauki języka polskiego w środowisku polonijnym

Wstęp

Rozwój językowy dzieci dwujęzycznych może napotykać różne wyzwania. W dzisiejszym skrypcie omówimy, jak wspierać poprawną wymowę oraz jakie techniki logopedyczne są najskuteczniejsze. Dwujęzyczność może stanowić ogromne bogactwo intelektualne i społeczne, ale wymaga także odpowiedniego wsparcia w zakresie nauki języka.

1. Rozwój językowy dzieci dwujęzycznych

Czym różni się rozwój językowy dzieci jednojęzycznych i dwujęzycznych?

- Dzieci jednojęzyczne rozwijają swoje kompetencje językowe w jednym systemie, co oznacza stałe użycie tych samych reguł gramatycznych i fonetycznych.
- Dzieci dwujęzyczne uczą się dwóch systemów językowych, co może prowadzić do **przemieszczania kodów językowych**, opóźnienia w przyswajaniu niektórych struktur gramatycznych oraz przeplatania słów z różnych języków w jednym zdaniu.
- Mimo tych wyzwań dzieci dwujęzyczne często rozwijają bardziej elastyczne strategie myślenia oraz lepsze zdolności metajęzykowe.

Jakie trudności mogą pojawić się u dzieci uczących się dwóch języków jednocześnie?

- **Brak równowagi między językami** – jeden język może dominować nad drugim, co może prowadzić do trudności w komunikacji w języku słabszym.
 - **Problemy z tożsamością językową** – dzieci mogą odczuwać presję społeczną związaną z używaniem danego języka.
 - **Wolniejsze tempo przyswajania języka** – choć dzieci dwujęzyczne rozwijają zdolności językowe w dwóch systemach, mogą potrzebować więcej czasu na pełne opanowanie obu języków.
-

2. Najczęstsze trudności logopedyczne

Opóźniony rozwój mowy

- Niektóre dzieci dwujęzyczne mogą zacząć mówić później niż ich jednojęzyczni rówieśnicy.
- Opóźnienie to jest **często naturalnym etapem**, ponieważ dziecko przetwarza dwa systemy językowe.
- Ważne jest, aby **monitorować rozwój mowy** i w razie potrzeby wdrożyć działania wspierające.

Mieszanie języków i kodów językowych

- Kod mieszany (ang. *code-mixing*) to sytuacja, w której dziecko używa elementów dwóch języków w jednym zdaniu, np. „*Idę to the sklep*”.
- Jest to **naturalny etap w procesie przyswajania języka** i nie powinien budzić niepokoju, o ile dziecko rozumie reguły obu języków.
- Stopniowo dzieci uczą się, w jakim kontekście stosować dany język.

Problemy z artykulacją specyficznych głosek

- Dwujęzyczne dzieci mogą mieć trudności z wymawianiem niektórych dźwięków, zwłaszcza jeśli w jednym języku dany dźwięk nie występuje.
- Przykłady:
 - Głoska „r” może sprawiać trudność dzieciom uczącym się polskiego i angielskiego.
 - Spółgłoski dźwięczne (np. „d”, „g”, „b”) mogą być mylone z ich bezdźwięcznymi odpowiednikami.

3. Ćwiczenia wspierające rozwój mowy

Trening artykulacyjny – ćwiczenia usprawniające aparat mowy

1. Ćwiczenia usprawniające język:

- *Oblizywanie ust w kółko – na zmianę w prawo i w lewo.*
- *Dotykanie językiem nosa i brody.*
- *Parskanie jak koń – ćwiczenie relaksujące narządy mowy.*

2. Ćwiczenia warg:

- *Nadmuchiwanie policzków i powolne wypuszczanie powietrza.*
- *Zabawy z dmuchaniem piórek lub baniek mydlanych.*

- *Utrzymywanie otówki między ustami przez kilka sekund.*

3. Ćwiczenia szczęki:

- *Otwieranie i zamykanie ust jak rybka.*
- *Masaż wewnętrzny policzków językiem.*

Ćwiczenia oddechowe wspierające poprawną wymowę

1. Ćwiczenia z wydłużaniem fazy wydechowej:

- *Nadmuchiwanie balonów.*
- *Powolne gaszenie świecy z odległości.*
- *Wydłużone wypowiedzianie samogłosek (aaaa, oooo, eeee).*

2. Ćwiczenia fonacyjne:

- *Wydłużone wypowiedzianie dźwięków „mmmm”, „nnnn”, „ssss”.*
- *Zabawy w naśladowanie zwierząt (np. warczenie jak tygrys, mruczenie jak kot).*

3. Ćwiczenia oddechowe z wykorzystaniem tekstu:

- *Czytanie krótkich wierszyków z kontrolowaniem pauz oddechowych.*
- *Wydłużanie wydechu w trakcie mówienia.*

Techniki wspierające płynność mowy u dzieci dwujęzycznych

1. **Rytmizacja mowy** – nauka zdań i tekstów w rytmie (np. klaskanie podczas powtarzania zdań).
2. **Ćwiczenia logopedyczne poprzez zabawę** – gry językowe angażujące różne zmysły.
3. **Czytanie na głos z podziałem na role** – wspólne czytanie tekstów poprawia płynność mowy.
4. **Powtarzanie struktur językowych w naturalnych sytuacjach** – rozmowy w codziennych kontekstach.

Podsumowanie

OŚRODEK DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI
STOWARZYSZENIA „WSPÓLNOTA POLSKA”

Nauczyciele mogą aktywnie wspierać dzieci w rozwijaniu umiejętności językowych poprzez odpowiednie ćwiczenia i współpracę z logopedami. Kluczowe jest

systematyczne podejście i indywidualne dostosowanie metod do potrzeb ucznia.

Wczesne wsparcie logopedyczne, ćwiczenia artykulacyjne i świadoma praca nad rozwojem języka pomagają dzieciom dwujęzycznym skutecznie komunikować się w obu językach.

Materiały powstały w ramach realizacji projektu „Lokalne Ośrodki Metodyczne – centra kultury i wsparcia środowisk polonijnych” dofinansowanego przez Kancelarię Senatu w ramach konkursu „Senat Polonia 2024”